

Joan Coderch

Per què parlem de persones madures i de persones immadures?

►► No descobreixo pas cap secret en recordar que en el llenguatge habitual és molt freqüent que, quan parlem d'alguna persona, pública o del nostre coneixement privat, fem algun tipus de referència a la valoració que ens mereix més enllà de la seva posició social, de la seva capacitat professional o laboral, del seu atractiu físic, de la seva simpatia o antipatia en el tracte, etc., i que acabem fent el que sembla referir-se a una estimació de les seves qualitats més íntimes, tot dient que és una persona «madura» o bé que, per contra, li manca maduresa, que és «immadura». En termes generals, podem dir que, dins del nostre entorn social, ens entenem força bé quan, verbalment o per escrit, es fa referència a algú com a posseïdor d'una personalitat madura, o bé que es troba mancat de prou maduresa. Una altra cosa és que no sempre, ni de bon tros, en aquest entorn social sigui fàcil l'acord sobre quin dels dos qualificatius és el que correspon al subjecte en qüestió. Però sigui que hi hagi acord o desacord, el que vull posar de relleu és que, en línies generals, tots tenim una idea del que volem dir quan apliquem, o sentim aplicar, aquesta valoració de maduresa o immaduresa.

Però el sorprenent és que succeeix amb els conceptes de maduresa i d'immaduresa personals el mateix que passa amb molts altres conceptes: que a tots ens sembla tenir-los molt clars mentre no se'ns demana que els precisem, però que quan ens arriba aquesta demanda ens és molt difícil de complir-la. Un exemple força clàssic d'aquesta qüestió s'ha plantejat amb el concepte de *pornografia*. Sembla que va ésser un jutge qui va dir, quan va tenir d'intervenir en un cas de denúncia per suposada pornografia: «Reconec molt bé la pornografia quan la veig, però no sé dir què és la pornografia quan m'ho pregunten.» Doncs bé, tornant al tema de la maduresa o la immaduresa de la perso-

nalitat, el que apareix és que tots solem tenir una intuïció del que signifiquen aquests dos termes, i àdhuc ens guiem força per aquesta intuïció en el nostre tracte amb les persones, malgrat que ens és molt difícil posar-la en paraules. D'altra banda, s'ajunta a aquesta dificultat la qüestió, ja molt més complexa, de les causes que fan que en el món que ens envolta hi hagi persones que «sentim» com a madures i d'altres com a immadures. En aquest treball assajaré de respondre una mica a aquestes preguntes.

Cal tenir en compte, en el nostre esforç per saber a què ens referim quan parlem de maduresa personal, que una cosa és el concepte de maduresa personal en un nivell teòric, i una altra l'aplicació pràctica d'aquest concepte agafat com a adjectiu qualificatiu per a un subjecte determinat. Aquestes dificultats d'aplicació són de dos ordres. L'un resideix en la forta càrrega ideològica que, inevitablement, s'infiltra en el concepte. L'altre deriva de les divergències que apareixen quan es tracta de considerar si un subjecte compleix amb les exigències que el concepte comporta. Per part meua, tractaré de descriure el que jo crec que en la nostra societat i cultura s'atribueix, en línies molt generals, a aquelles personalitats a les quals solem qualificar de madures, malgrat que no ho formulem de la manera explícita que ara jo ho faré. Crec que, en síntesi, pensem que les personalitats madures són aquelles que «tenen una idea clara de la realitat, saben adaptar-s'hi i quan és necessari intenten canviar-la. Mostren calidesa i confiança envers els altres i tenen capacitat del que podem denominar "afiliació", és a dir, formar part de diversos grups i comunitats i de participar en activitats socials. Trobant-se essencialment en pau amb elles mateixes, es mostren atentes a les necessitats, demandes, goigs i sofri-

ments de les altres persones. Saben trobar una feina d'acord amb llurs capacitats i el porten a terme de la millor i més creativa manera possible, segons llur edat, coneixements, cultura i circumstàncies personals. En el tracte amb els altres tenen una actitud dialogant, saben escoltar i també són capaços de modificar llurs opinions quan se'ls mostra aquesta necessitat amb arguments raonables. Saben estimar i ser estimats i condueixen llur vida sexual, segons el propi estat, de manera satisfactòria i equilibrada».

Com és freqüent en molts conceptes, el de maduresa personal sol recolzar en el seu contrari, el d'immaduresa. És molt fàcil, en aquesta qüestió, caure en la trampa d'un raonament circular, repetitiu i caricaturesc, argumentant que una persona posseïx maduresa quan no és immadura, i que és immadura quan no ha assolit la maduresa. Encara que és veritat que en la pràctica del llenguatge quotidià sovint es confronten tots dos termes, penso que, si recorrem a la sentència del filòsof vienès Wittgenstein quan diu que «les paraules tenen el significat amb què les utilitzen els parlants», veurem que l'assumpte és més complex. En general, quan dins de la nostra utilització habitual del llenguatge qualifiquem algú d'«immatur», aquest adjectiu va molt més enllà de significar que no posseïx les qualitats que assignem a la maduresa, amb totes les matisacions i variables subjectives amb les quals cada un de nosaltres empra aquest terme. En aquest cas, el que els parlants de Wittgenstein volen posar en evidència en qualificar una persona d'immadura, més que no pas l'absència de les qualitats positives pròpies de la maduresa, és la presència de trets negatius, impropis, indesitjables i que fan del subjecte en qüestió algú a qui es valora molt poc o gens, com a persona, i que no és de fiar. Per contra, i seguint amb aquesta

idea sobre com s'utilitzen les paraules en el llenguatge de la vida, a vegades podem considerar un subjecte com no «posseïdor» de maduresa, sense que amb això vulguem pas subratllar que mostra aquelles característiques negatives i mereixedores de ser rebutjades que atribuïm a aquell que denominem *immadur*. Pel que acabo de dir, doncs, moltes persones poden no ser considerades per llur entorn social com posseïdores d'un grau significatiu de maduresa, sense que aquest entorn les consideri pas d'una manera negativa i com portadores de deficiències psíquiques importants. En canvi, quan les persones de l'ambient social en què un individu viu el titllen d'*immadur*, és senyal que el tenen per de poc valor, no estimable, conflictiu, de tracte no desitjable, de poca confiança, de comportament estrany o imprevisible, etc.

Tot això ens porta a concloure que l'assumpte de la maduresa o la immaduresa de les persones és una qüestió essencialment social. Els psiquiatres, psicoanalistes, psicòlegs, sociòlegs, etc. poden escriure el que vulguin sobre la maduresa i la immaduresa personals, quines en són les característiques, de quina manera es diagnostiquen, etc., però, a l'hora de la veritat, és el nucli social en el si del qual viu i es condueix un subjecte el que decideix sobre el nivell de maduresa que aquesta persona ha adquirit, i, al meu entendre, l'experiència ens mostra que aquest judici és quasi sempre encertat.

El que em sembla a mi és que la ponderació sobre la maduresa o la seva manca en un subjecte determinat, malgrat que basada en la intuïció directa, per un cantó, i en l'experiència que es té d'ell, per un altre, va sempre lligada al consens general que predomina, en un grup social i en un moment històric determinats, respecte a la manera com ens hem de comportar i quins trets hem de presentar, en definitiva, «com hem de ser», per a ser jutjats valuosos com a persones, cosa que no és el mateix que el fet d'ésser valorats pel nostre prestigi professional o cultural, posició social o econòmica, etc. I penso que aquest *com hem de ser* no es pot separar de quelcom que sempre ha flotat en tota societat, tot i que amb variacions considerables segons el moment històric i cultural, i aquest quelcom és la «norma», allò que hom jutja que ha de complir una persona per ser «nor-

mal», segons la seva situació, estatus i condició en cada moment de la seva existència. No vull pas dir que sempre s'equipari completament maduresa i aquesta suposada normalitat, però sí que crec que, a la pràctica, en jutjar sobre la possible maduresa d'una determinada persona, tenim en el fons de la nostra ment el criteri sobre si aquesta persona és «de la manera que ha de ser», si compleix la norma, si és «normal». I em sembla ben evident que no solem atribuir maduresa a una persona quan creiem que s'aparta de la «norma» que li correspon. Serà convenient, doncs, esclarir una mica més aquest criteri de la norma que pertoca a cadascú.

Aquest criteri que acabo d'esmentar ens porta a la consideració de l'existència del que podem dir-ne el *criteri social de normalitat*. És un criteri que empra, per decidir si un subjecte compleix el que d'ell o d'ella s'espera, la reacció que provoca en la major part dels éssers humans que formen part del grup social en què aquell subjecte està inclòs. És a dir, que es considera que el consens general del grup social és allò que determina si la manera, per part d'una determinada persona, de relacionar-se amb els altres i de comportar-se en la vida en general està dins d'allò que se n'espera i se n'exigeix, d'acord amb la seva edat, condició, circumstàncies individuals, etc. Podem dir que en la vida quotidiana del món en què vivim, aquest criteri sol ésser ben acceptat i, vist d'una manera superficial, pot semblar correcte. Però si l'examinem amb una mica de cura hi trobarem greus defectes. La fallada principal d'aquest criteri consisteix en el fet que un mateix tipus de comportament pot ésser ben acceptat i àdhuc apreciat en un determinat grup social o cultural, mentre que en un altre context sociocultural o en un altre moment històric serà jutjat com fora d'allò que «ha de ser». Per exemple, Sòcrates, un ardent defensor de la llibertat i la dignitat humanes, no tenia res a dir en contra de l'esclavitud i l'acceptava plenament. No cal dir Plató. Però cap dels dos no és pas considerat avui en dia com moralment «anormal». I això és perquè sabem que ningú, per més alt nivell de maduresa que hagi assolit, no pot evadir-se per complet de les seves circumstàncies històriques. Avui en dia, en canvi, no tindríem per una persona madura, ni tampoc normal, el qui ens digués que creu legítima

l'esclavitud. D'altra banda, amb aquest criteri poden ésser presos com a «normals» els crims més horribles, comesos per totes les dictadures, i llurs executors, ja que així són considerats dins de llur context i entre llurs partidaris, que segons que sembla sempre són multitud. En el nostre present en tenim un bon exemple en els grups terroristes i els qui, formant part de llur entorn, els aplaudeixen.

El que he dit en el paràgraf precedent ens porta a considerar la necessitat d'un altre criteri sobre el comportament de cada persona, per veure si es desenvolupa d'acord amb el que la societat en pot esperar. I aquest criteri és el que podem denominar com de *normalitat normativa*. Des d'aquesta perspectiva es concep la normalitat com l'harmonios i òptim desplegament dels diversos elements de la ment, la qual cosa dona lloc al màxim desenvolupament i esplendor de les capacitats de cada ésser humà. En aquest criteri, doncs, es parteix de la idea —val a dir del consens social— de la manera com han de ser i comportar-se els éssers humans, i es pensa que cada un d'ells posseeix una personalitat encara més evolucionada i completa com més s'acosta a aquesta imatge ideal. Es pot veure, doncs, que el concepte de *normalitat normativa* és, pràcticament, equivalent al concepte de maduresa personal tal com l'he exposat anteriorment, i que és el que habitualment fem servir en les nostres avaluacions dels altres.

Com es pot fàcilment suposar, el fet que una persona assoleixi o no un determinat nivell de maduresa no sorgeix pas *ex nihilo* o per atzar, sinó que és el resultat de la conjunció de les seves predisposicions genètiques i de l'acció continuada amb el món extern que l'envolta, és a dir, de la totalitat de les experiències psíquiques i somàtiques que ha viscut. Cal dir, de tota manera, que la majoria dels experts que treballen sobre aquests temes pensen que, malgrat que ho facin actuant sobre una base genètica, són els elements socials, incloent-hi els educatius, els qui tenen la màxima importància sobre l'estructuració psíquica de les persones ■

Joan Coderch